

Motion till riksdagen 2008/09:Ub592

av Marie Granlund m.fl. (s)

Studiestöd

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studenters ekonomiska situation och trygghet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja studiemedlen.

Vår syn på studiestöd

Vi socialdemokrater vill ge alla människor reella möjligheter att delta i utbildning och kompetensutveckling. Utbildning stärker människor och skapar kraft att möta förändringar i ett alltmer kunskapsintensivt samhälle. Utbildning är inte längre en avgränsad fråga för ungdomar utan en del av en livslång process. Den enskilde måste ta ställning till vad hon eller han vill lära, hur och när samt även satsa sin tid och sitt engagemang. Samhället har å sin sida ett ansvar för att möjligheterna och förutsättningarna finns på ett sådant sätt att det gynnar både individen och samhällsutvecklingen.

Socialdemokraterna vill ge fler människor möjlighet till utbildning och livslångt lärande. Steget att påbörja en utbildning och ta studielån kan upplevas som olika stort för olika människor. Tyvärr spelar fortfarande samhällsklass och bakgrund stor roll för utbildning. Ett generöst och flexibelt studiestödsystem har en central roll för att bryta dessa mönster.

Vår utgångspunkt är att det ska vara möjligt att klara sin försörjning under studietiden utan inkomster från arbete eller ekonomiskt stöd från anhöriga. Vi är inte alls emot att den som vill och har möjlighet att kombinera sina studier med arbete gör det. Men för flera grupper av studerande är det inte möjligt att kombinera studier med arbete, eller kombinationen innebär en så stor ansträngning att studier eller familjeliv blir starkt lidande. Det gäller till exempel studerande med barn, studenter med funktionshinder och studenter med hög arbetsbelastning under sina studier. Att arbete vid sidan om studierna inte

Fel! Okänt namn på

ska vara en förutsättning för att klara privatekonomin är närmast avgörande för att högre utbildning ska vara en möjlighet för alla, oavsett bakgrund och familjesituation, och för att tillförsäkra att det är relevanta faktorer som individens kunskaper, analysförmåga och lämplighet som avgör studieframgångarna.

Historik

Den tidigare socialdemokratiska regeringen gjorde det möjligt för fler att studera genom att skapa fler platser på högskolan och bättre studiemedel. Studiestödssystemet reformerades 2001 då bl.a. bidragsdelen kraftigt höjdes liksom fribeloppet för arbetsinkomster. Dessutom gjordes studiemedlen pensionsgrundande. Studiemedlen började också åter räknas upp årligen med kostnadsutvecklingen. År 2006 förbättrades möjligheterna att kombinera studie- och familjeliv när ett barntillägg för studerande infördes. Dessutom höjdes den övre gränsen för rätt till studiemedel från 50 till 54 år och möjligheterna till studiefinansiering. Studiemedlen höjdes generellt med 300 kr (200 kr lån och 100 kr i bidrag), och rätten till studiebidrag utsträcktes från 9 till 10 månader.

Studenters ekonomiska situation och trygghet

För många studenter är deras ekonomiska situation ett stort problem. Många klarar inte av att leva enbart på studiemedel. Samtidigt som högskolestudier förväntas vara en heltidssysselsättning tvingas många därför skaffa ett extra jobb. Det är viktigt att detta inte påverkar kvaliteten på utbildningen negativt eller förlänger studietiden mer än nödvändigt. Därför vill vi socialdemokrater stärka studenternas ekonomiska situation. Vi vill därför höja studiemedlen med 375 kr per månad och dessutom höja fribeloppet.

Alltfler studenter har barn, och deras ekonomiska situation är särskilt pressad. Därför inrättade den socialdemokratiska regeringen ett särskilt stöd till studenter med barn 2006. Vi anser att stödet kraftigt bör höjas för att inte studenter med barn ska halka efter ekonomiskt. Højningen innebär exempelvis att stödet för ett barn höjs till 738 kr per månad från tidigare 492 kr, för två barn höjs det från 800 till 1 200 kr per månad.

År 2003 presenterades en utredning om studerande och trygghetssystemen (SOU 2003:130). Den borgerliga regeringen har ännu inte infriat sina vallöften om höjda studiemedel utan har i stället tillsatt ännu en studiesocial utredning. Vi socialdemokrater anser att denna studiesociala utredning måste bygga vidare på den tidigare utredningens analys. Det är också viktigt att utredningens fokus ligger på konkreta förslag till hur studenternas studiesociala situation kan förbättras. I direktiven till utredningen övervägs om statens fordran gentemot låntagare med befintliga lån och upplåning för nya studielån kan överföras i annan regi, t.ex. banker. Vi Socialdemokrater är redan i detta skede avvisande till att överföra studielånen till privata aktörer.

Riksdagen beslutade våren 2006 att införa en samordningsbestämmelse mellan studiemedelssystemet och sjuk- och aktivitetsersättningen. Bestämelsen innebär att det inte är möjligt att under en och samma tidsperiod få både studiemedel och sjuk- och aktivitetsersättning. Riksdagsbeslutet har bl.a. inneburit att personer med funktionshinder som studerar vid folkhögskolor och som har aktivitetsersättning inte längre har rätt att uppbära studiemedlets bidragsdel. Många folkhögskolor har en studieform som är anpassad till de särskilda behov som de funktionshindrade har. En grupp med en ekonomiskt svår situation har genom beslutet fått sina möjligheter att tillgodogöra sig utbildning väsentligt försämrade. Den ekonomiska situationen för dessa funktionshindrade studenter måste därför lösas.

För en student är hyran ofta den största månadsutgiften. Vi socialdemokrater har med oro kunnat konstatera att den borgerliga regeringen har tagit bort de statliga stöden för byggande av hyres- och studentlägenheter. Antalet byggda och planerade hyresrätter har redan minskat kraftigt. Ett avskaffande av det statliga stödet till studentbostäder kan också pressa upp hyrorna i den minskade nyproduktionen och ytterligare försämra studenternas ekonomiska situation. Vi socialdemokrater vill därför återinföra ett investeringsstöd för byggande av mindre hyresrätter.

Livslångt lärande

Det är viktigt att alla människor ges möjlighet till återkommande kompetensutveckling och fortsatt lärande genom hela livet. Att ha tillgång till kunskap och möjlighet att förvärva ny är viktigt på en alltmer kunskapskrävande arbetsmarknad. Både för den enskilde och för vårt lands utveckling behöver vi stödja de människor som står längst från arbetsmarknaden och har låg utbildningsnivå. För dessa personer är tröskeln till studier hög, och om de är hänvisade till studiemedel, där större delen är lån, är risken att de inte tar det steget.

Rekryteringsbidraget, korttidsstudiestöd och stöd för uppsökande verksamhet var alla exempel på särskilda satsningar som den tidigare socialdemokratiska regeringen införde med syfte att ge alla reella möjligheter att studera. Den borgerliga regeringen har tyvärr avskaffat allt detta. Vi socialdemokrater kommer att utarbeta nya förslag som ger fler grupper i befolkningen ekonomiska möjligheter att delta i utbildning och kompetensutveckling. Studenter på grundvux och komvux har ofta en låg inkomst både före och efter utbildningen och har således en låg utbildningspremie. Detta gör att vuxenstudierande jobbar för mycket under studietiden och är obenägna att ta lån. Här finns också ett genusperspektiv. Det är främst kvinnor som är vuxenstudierande. Studiemedel ska ha en utjämnande verkan mellan individer och grupper och bidra till social rättvisa. För att nå det målet behöver studiestödet för vuxna i grundläggande utbildning förbättras.

Fel! Okänt namn på

Genomströmning och effektivare studiegångar

Vi socialdemokrater avvisar regeringens tankar på att införa en examenspremie för de studenter som slutför sina studier på en viss tid. Det är viktigare att satsa nya resurser på att höja kvaliteten i undervisningen så att fler uppnår examen än att ge en extra ekonomisk bonus till de studenter som har bäst förutsättningar att klara studierna på avsatt tid. Vi är dock inte emot att se över åtgärder som skulle effektivisera utbildningarnas upplägg så att genomströmningen kan öka. En åtgärd som regeringen bör inleda en dialog med lärosätena om är hur utbildningarna i normalfallet kan löpa över en större del av året än i dag. Detta skulle kunna ske genom att fler utbildningar övergick till ett treterminssystem. En mindre men ändå effektiv åtgärd skulle kunna vara att sommarkurser som regel ska kunna räknas in i studentens examen så att tidsåtgången för examen kan minskas.

Stockholm den 3 oktober 2008

Marie Granlund (s)

Mikael Damberg (s)

Louise Malmström (s)

Thomas Strand (s)

Roland Bäckman (s)

Agneta Lundberg (s)

Peter Hultqvist (s)

Caroline Helmersson-Olsson (s)